

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

Opis założeń do projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002 z wyłączeniem powierzchni Wigierskiego Parku Narodowego – 2026

1. Wprowadzenie

Plan zadań ochronnych (PZO) jest podstawowym instrumentem planowania ochrony obszarów Natura 2000, sporządzanym w celu zapewnienia utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony gatunków i ich siedlisk, dla których wyznaczono dany obszar. Dokument określa cele działań ochronnych, identyfikuje istniejące i potencjalne zagrożenia dla przedmiotów ochrony oraz wskazuje działania niezbędne do zachowania integralności obszaru Natura 2000 i spójności całej europejskiej sieci Natura 2000.

Niniejsze opracowanie stanowi założenia do projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002 z wyłączeniem powierzchni Wigierskiego Parku Narodowego, przygotowane na potrzeby realizacji zamówienia Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku w 2026 r. Dokument określa zakres planowanych prac, przedstawia podstawowe informacje o obszarze oraz wskazuje sposób prowadzenia procesu planistycznego, którego efektem będzie sporządzenie projektu planu zadań ochronnych.

Obszar Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002 został wyznaczony jako obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) w celu ochrony populacji dziko występujących gatunków ptaków oraz zachowania ich siedlisk zgodnie z wymaganiami Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE w sprawie ochrony dzikiego ptactwa. Jest to jeden z najważniejszych krajowych obszarów ochrony awifauny leśnej i wodno-błotnej, obejmujący rozległy kompleks Puszczy Augustowskiej wraz z licznymi jeziorami, dolinami rzecznyymi oraz torfowiskami.

Powierzchnia całego obszaru Natura 2000 wynosi 134 377,73 ha, natomiast powierzchnia Wigierskiego Parku Narodowego wynosi 15 085,49 ha. Zgodnie z zakresem zamówienia oraz przesłankami wynikającymi z art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody projekt planu zadań ochronnych obejmuje wyłącznie część obszaru położoną poza granicami Wigierskiego Parku Narodowego, tj. 119 292,24 ha. Dane te odpowiadają materiałom przekazany przez Zamawiającego.

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

Wyłączenie powierzchni Wigierskiego Parku Narodowego z zakresu opracowania wynika z faktu, że dla tej części obszaru prowadzone są odrębne działania planistyczne związane z planem ochrony Parku obejmującym również zakres ochrony obszarów Natura 2000. W konsekwencji plan zadań ochronnych sporządzany przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska będzie obejmował wyłącznie pozostałą część obszaru PLB200002.

Przy opracowaniu projektu planu zadań ochronnych wykorzystane zostaną materiały przekazane przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Białymstoku, dane zgromadzone przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, aktualny Standardowy Formularz Danych (SDF), wyniki dotychczasowych inwentaryzacji przyrodniczych, monitoringów gatunków i siedlisk, dane przestrzenne udostępniane przez GDOŚ oraz informacje pozyskane od właściwych jednostek administracji publicznej, zarządców gruntów i innych interesariuszy.

Projekt planu będzie opracowywany z wykorzystaniem aktualnych danych terenowych oraz analiz przestrzennych wykonanych w środowisku GIS. Istotnym elementem procesu planistycznego będzie również udział społeczeństwa oraz współpraca z Zespołem Lokalnej Współpracy, umożliwiającą uwzględnienie wiedzy lokalnej, potrzeb użytkowników terenu oraz wypracowanie rozwiązań akceptowanych przez zainteresowane strony.

Dokument ma charakter wprowadzający i stanowi podstawę do dalszych prac nad projektem planu zadań ochronnych. W kolejnych rozdziałach przedstawiono charakterystykę obszaru, obowiązujące podstawy prawne, przedmioty ochrony, organizację procesu planistycznego oraz zakres planowanych analiz i prac terenowych.

2. Podstawy formalno-prawne opracowania

2.1. Podstawy prawne funkcjonowania sieci Natura 2000

Obszar Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002 stanowi element europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000, utworzonej w celu zachowania różnorodności biologicznej na obszarze Unii Europejskiej. Sieć Natura 2000 obejmuje dwa typy obszarów: specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO), wyznaczane na podstawie Dyrektywy Siedliskowej, oraz obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO), wyznaczane zgodnie z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (tzw. Dyrektywa Ptasia).

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

Podstawowym celem funkcjonowania obszarów specjalnej ochrony ptaków jest zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony gatunków ptaków wymienionych w załączniku I Dyrektywy Ptasiej oraz gatunków ptaków wędrownych niewymienionych w tym załączniku, których występowanie uzasadnia wyznaczenie danego obszaru. Ochrona obejmuje zarówno same gatunki, jak i ich siedliska lęgowe, żerowiskowe, miejsca odpoczynku oraz szlaki migracyjne.

Sieć Natura 2000 stanowi jeden z podstawowych instrumentów realizacji unijnej polityki ochrony przyrody i jest oparta na zasadzie zachowania ciągłości procesów ekologicznych przy jednoczesnym umożliwieniu racjonalnego użytkowania terenów przez człowieka. Oznacza to, że samo objęcie terenu siecią Natura 2000 nie powoduje automatycznego wyłączenia możliwości prowadzenia gospodarki leśnej, rolnej, rybackiej czy działalności inwestycyjnej, o ile działania te nie powodują znaczącego pogorszenia stanu ochrony przedmiotów ochrony lub integralności obszaru.

2.2. Podstawy prawne sporządzenia planu zadań ochronnych

Podstawę prawną sporządzenia planu zadań ochronnych stanowią przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2026 r. poz. 13, z późn. zm.) w szczególności przepisy rozdziału 5 dotyczącego obszarów Natura 2000.

Zgodnie z art. 28 ustawy dla obszaru Natura 2000 sporządza się plan zadań ochronnych na okres 10 lat, chyba że dla obszaru ustanowiono plan ochrony uwzględniający zakres wymagany dla planu zadań ochronnych. Dokument ten określa w szczególności:

- opis granic obszaru;
- identyfikację przedmiotów ochrony;
- ocenę stanu ochrony przedmiotów ochrony;
- identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń;
- cele działań ochronnych;
- działania ochronne;
- wskazania do dokumentów planistycznych i strategicznych;
- potrzeby monitoringu skuteczności działań.

Plan zadań ochronnych ustanawiany jest w drodze zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i stanowi akt prawa miejscowego.

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

Szczegółowy sposób sporządzania projektu planu zadań ochronnych określa obowiązujące rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska wydane na podstawie delegacji ustawowej zawartej w ustawie o ochronie przyrody, określające zakres dokumentacji planistycznej, sposób identyfikacji zagrożeń, metody formułowania celów działań ochronnych oraz wymagania dotyczące udziału społeczeństwa.

2.3. Status prawny obszaru Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002

Obszar Puszcza Augustowska PLB200002 został wyznaczony jako obszar specjalnej ochrony ptaków w ramach krajowej sieci Natura 2000 i funkcjonuje na podstawie obowiązującego rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków.

Granice obszaru oraz jego powierzchnia zostały określone w obowiązujących aktach wykonawczych oraz w Standardowym Formularzu Danych (SDF), stanowiącym oficjalny dokument przekazywany Komisji Europejskiej i aktualizowany przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

Wszystkie dane dotyczące przedmiotów ochrony, powierzchni, struktury siedlisk oraz zagrożeń wykorzystywane podczas sporządzania projektu planu zadań ochronnych będą odnosiły się do aktualnej wersji Standardowego Formularza Danych obowiązującej na dzień prowadzenia prac planistycznych.

2.4. Zakres opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest przygotowanie projektu planu zadań ochronnych wyłącznie dla tej części obszaru Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002, która pozostaje poza granicami Wigierskiego Parku Narodowego.

Rozwiązanie to wynika z art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody, zgodnie z którym planu zadań ochronnych nie sporządza się dla obszaru lub jego części objętej planem ochrony uwzględniającym zakres wymagany dla planu zadań ochronnych. W przypadku Wigierskiego Parku Narodowego funkcję tę pełni plan ochrony Parku, obejmujący jednocześnie zagadnienia związane z ochroną części obszaru Natura 2000 znajdującej się w jego granicach.

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

W konsekwencji projekt planu zadań ochronnych opracowywany przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Białymstoku obejmuje wyłącznie pozostałą część obszaru specjalnej ochrony ptaków, o powierzchni 119 292,24 ha.

2.5. Zasady sporządzania projektu planu

Projekt planu zadań ochronnych zostanie opracowany zgodnie z zasadami wynikającymi z przepisów prawa krajowego i unijnego oraz z obowiązujących wytycznych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska dotyczących planowania ochrony obszarów Natura 2000.

Przy sporządzaniu dokumentacji zostaną wykorzystane w szczególności:

- aktualny Standardowy Formularz Danych (SDF),
- dane przestrzenne udostępniane przez Generalną Dyrekcję Ochrony Środowiska,
- wyniki Państwowego Monitoringu Środowiska,
- dane zgromadzone przez Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska w Białymstoku,
- dokumentacje planistyczne wykonane dla obszaru w poprzednich latach,
- wyniki aktualnych prac terenowych prowadzonych w ramach realizacji zamówienia,
- informacje pozyskane od jednostek samorządu terytorialnego, Lasów Państwowych, Wigierskiego Parku Narodowego, organizacji społecznych, instytucji naukowych oraz członków Zespołu Lokalnej Współpracy.

W procesie opracowania zastosowane zostaną zasady rzetelności naukowej, kompletności danych oraz transparentności procesu planistycznego. Wszystkie proponowane działania ochronne będą oparte na aktualnym stanie wiedzy przyrodniczej oraz wynikach analiz terenowych i przestrzennych, z uwzględnieniem możliwości ich praktycznej realizacji oraz potrzeb społeczno-gospodarczych związanych z użytkowaniem obszaru.

3. Charakterystyka obszaru Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002

3.1. Położenie obszaru

Obszar Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002 jest jednym z największych obszarów specjalnej ochrony ptaków w Polsce północno-wschodniej oraz jednym z najważniejszych kompleksów leśnych objętych siecią Natura 2000 w kraju. Położony jest w północnej części województwa podlaskiego, przy granicy z Republiką Litewską i Republiką Białorusi, stanowiąc fragment rozległego kompleksu leśnego rozciągającego się również poza granice Polski.

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 134 377,73 ha, natomiast powierzchnia objęta niniejszym opracowaniem – po wyłączeniu terenów Wigierskiego Parku Narodowego – wynosi 119 292,24 ha. Jest to jeden z największych obszarów specjalnej ochrony ptaków w Polsce, odgrywający kluczową rolę w zachowaniu populacji licznych gatunków ptaków związanych z rozległymi lasami borealnymi, torfowiskami, jeziorami oraz dolinami rzecznyymi.

Puszcza Augustowska stanowi zwarty kompleks leśny o wysokim stopniu naturalności, którego znaczna część pozostaje własnością Skarbu Państwa i znajduje się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe. Obszar charakteryzuje się niewielkim stopniem urbanizacji, niewielkim udziałem gruntów rolnych oraz stosunkowo niską gęstością zaludnienia, dzięki czemu zachował wiele cech krajobrazu naturalnego.

Ze względu na swoje położenie geograficzne obszar pełni funkcję ważnego elementu krajowego i międzynarodowego systemu powiązań ekologicznych. Jest częścią korytarza ekologicznego łączącego kompleksy leśne Polski północno-wschodniej z terenami Litwy i Białorusi, umożliwiając migrację wielu gatunków zwierząt, w tym ptaków, dużych ssaków drapieżnych oraz gatunków związanych z ekosystemami wodnymi.

Tabela 1. Podstawowe informacje o obszarze Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002

Parametr	Wartość
Nazwa obszaru	Puszcza Augustowska
Kod obszaru	PLB200002
Typ obszaru Natura 2000	Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO)
Podstawa wyznaczenia	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE (Dyrektywa Ptasia)
Data wyznaczenia	rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków
Powierzchnia całego obszaru	134 377,73 ha
Powierzchnia Wigierskiego Parku Narodowego	15 085,49 ha
Powierzchnia objęta niniejszym opracowaniem	119 292,24 ha

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

MAPA POGLĄDOWA 1 –obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002 – położenie obszaru na terenie Polski.

Źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

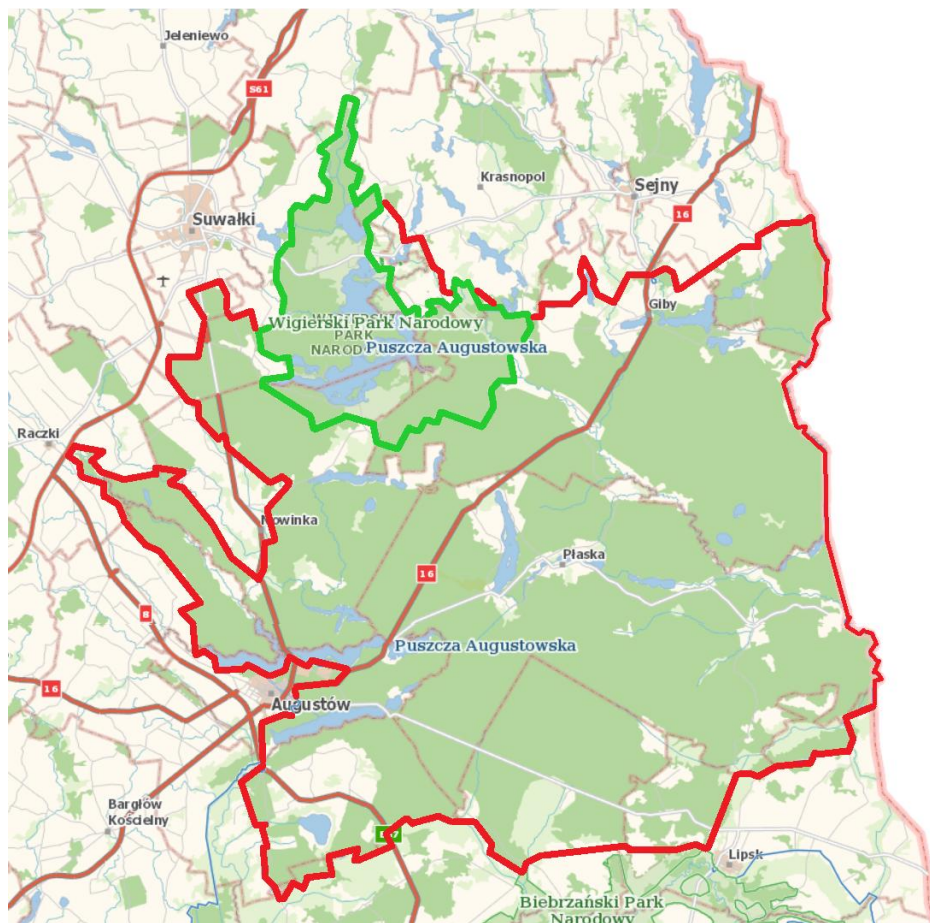
Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

MAPA POGLĄDOWA 2 –obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002 (obwiedziony czerwoną linią) z zaznaczeniem obszaru Wigierskiego Parku Narodowego (zielona linia, jego obszar nie wchodzi w zakres prac PZO) – położenie w regionie suwalskim pomiędzy miejscowościami Suwałki, Sejny, Augustów Lipsk.

Źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

3.2. Położenie administracyjne

Obszar Natura 2000 obejmuje tereny położone na obszarze województwa podlaskiego, w granicach powiatów: augustowskiego, suwalskiego, sejneńskiego.

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

Tabela 2. Gminy na obszarze których zlokalizowana jest Puszcza Augustowska (PLB200002).

Lp.	Gmina	Rodzaj gminy	Powierzchnia obszaru PLB200002 w gminie [ha]
1	Augustów	miejska	4 771,6
2	Augustów	wiejska	11 163,8
3	Lipsk	miejsko-wiejska	4 963,5
4	Nowinka	wiejska	16 156,2
5	Płaska	wiejska	37 286,4
6	Sztabin	wiejska	10 956,6
7	Giby	wiejska	30 298,7
8	Krasnopol	wiejska	2 866,7
9	Sejny	wiejska	4 373,0
10	Raczki	wiejska	364,4
11	Szypliszki	wiejska	0,1
12	Suwałki	miejska	373,7
13	Suwałki	wiejska	10 802,8

Znaczna część obszaru znajduje się również w zasięgu kilku nadleśnictw Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku, które odgrywają kluczową rolę w gospodarowaniu lasami stanowiącymi dominujący element krajobrazu Puszczy Augustowskiej.

3.3. Regionalizacja fizycznogeograficzna

Zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną Polski według Jerzego Kondrackiego, obszar położony jest w obrębie makroregionu Pojezierze Litewskie, obejmując przede wszystkim mezoregion Równina Augustowska, a jego zachodnia część dochodzi do Kotliny Biebrzańskiej.

Rzeźba terenu została ukształtowana podczas ostatniego zlodowacenia bałtyckiego i charakteryzuje się dominacją rozległych równin sandrowych, licznych rynien polodowcowych oraz zagłębień wypełnionych jeziorami i torfowiskami.

Istotnym elementem krajobrazu są:

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

- sandry augustowskie,
- liczne jeziora polodowcowe,
- doliny Czarnej Hańczy, Rospudy, Wołkuszanki, Blizny i Marychy,
- rozległe torfowiska wysokie, przejściowe i niskie,
- mozaika ekosystemów leśnych i wodno-błotnych.

Warunki geomorfologiczne oraz stosunki wodne decydują o wyjątkowo wysokiej różnorodności siedlisk przyrodniczych i stanowią jedną z podstaw zachowania bogatej awifauny.

3.4. Charakterystyka środowiska przyrodniczego

Puszcza Augustowska należy do najlepiej zachowanych kompleksów leśnych Europy Środkowej. Dominującym elementem krajobrazu są lasy iglaste, przede wszystkim bory sosnowe rozwinięte na ubogich siedliskach sandrowych.

Znaczny udział mają również:

- bory mieszane,
- grądy,
- olsy,
- łęgi,
- świerczyny,
- lasy bagienne.

Miedzy kompleksami leśnymi występują liczne torfowiska oraz jeziora o zróżnicowanej trofii, a także naturalne ciek wodne zachowujące w dużym stopniu swój pierwotny charakter.

Istotnym elementem krajobrazu są również:

- rozległe powierzchnie mokradeł,
- doliny rzeczne,
- starorzecza,
- zbiorniki dystroficzne,
- naturalne oczka śródleśne.

Tak znaczna różnorodność siedlisk sprzyja występowaniu bardzo licznych gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000.

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

Tabela 3. Struktura użytkowania terenu obszaru Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002

Forma użytkowania terenu	Przybliżony udział [%]
Lasy i grunty leśne	88–89
Jeziora i pozostałe wody powierzchniowe	6
Torfowiska, bagna i tereny podmokłe	2
Łąki i pastwiska	2
Grunty orne	1
Zabudowa oraz tereny komunikacyjne	< 1
Razem	100,0

Źródło: Corine Land Cover (CLC) oraz opracowanie własne na podstawie danych przestrzennych GDOŚ.

3.5. Formy ochrony przyrody

Na terenie obszaru funkcjonuje rozbudowany system form ochrony przyrody.

Najważniejszą z nich jest Wigierski Park Narodowy, którego powierzchnia została wyłączona z niniejszego opracowania zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody.

Tabela 4. Rezerваты przyrody zlokalizowane na terenie objętym ochroną Natura 2000 Puszcza Augustowska (PLB200002)

Lp.	Nazwa rezerwatu	Rok utworzenia	Powierzchnia [ha]
1	Bory nad Kanałem Augustowskim	2024	57,16
2	Brzozowy Grąd	1963	0,12
3	Dolina Rospudy im. prof. Aleksandra Sokołowskiego	2024	264,58
4	Glinki	1971	1,79
5	Jezioro Kalejty	1980	763,30
6	Jezioro Kolno	1960	269,26
7	Kozi Rynek	1959	518,92
8	Kukle	1983	343,09
9	Kuriańskie Bagno	1985	1 713,62
10	Łempis	1983	132,34
11	Mały Borek	1959	90,53
12	Perkuć	1970	209,82
13	Stara Ruda	1980	76,07

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

15	Starożyn	1960	298,43
16	Tobolinka	1959	4,62
17	Wigrańce	2026	137,96
18	Wiłkokuk	2024	104,02
19	Swoboda	2025	25,69
20	Sokoli Las	2025	67,55
21	Borsuki	2025	178,11
22	Sawonia Mostek	2025	152,84
23	Pomorze	1983	19,84

Na obszarze ustanowiono również liczne pomniki przyrody, użytki ekologiczne, strefy ochrony gatunków oraz inne formy ochrony wynikające z ustawy o ochronie przyrody.

3.6. Powiązania z innymi obszarami Natura 2000

Obszar Puszcza Augustowska PLB200002 w znacznym stopniu pokrywa się z obszarem specjalnej ochrony siedlisk Ostoja Augustowska PLH200005, tworząc jeden z najważniejszych kompleksów obszarów Natura 2000 w Polsce północno-wschodniej.

Na zachodzie obszar graniczy z Doliną Biebrzy oraz innymi obszarami Natura 2000 związanymi z dolinami rzecznyymi, natomiast na północy i wschodzie zachowuje ciągłość przyrodniczą z kompleksami leśnymi Litwy i Białorusi.

Położenie to powoduje, że Puszcza Augustowska pełni funkcję jednego z najważniejszych krajowych węzłów ekologicznych oraz elementu Paneuropejskiej Sieci Ekologicznej.

3.7. Znaczenie przyrodnicze obszaru

Puszcza Augustowska należy do najważniejszych ostoi ptaków w Polsce oraz Europie Środkowo-Wschodniej.

Znaczenie obszaru wynika przede wszystkim z:

- dużej powierzchni dobrze zachowanych lasów,
- wysokiego stopnia naturalności ekosystemów,
- dużego udziału siedlisk bagiennych,
- obecności licznych jezior i dolin rzecznych,
- niewielkiej fragmentacji krajobrazu,

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

- zachowania ciągłości ekologicznej z kompleksami leśnymi państw sąsiednich.

Dzięki tym cechom obszar stanowi miejsce lęgów, żerowania i migracji wielu gatunków ptaków o znaczeniu wspólnotowym, a jednocześnie jest jednym z kluczowych obszarów zachowania różnorodności biologicznej w północno-wschodniej Polsce.

4. Przedmioty ochrony obszaru Natura 2000

4.1. Podstawy wyznaczenia obszaru

Obszar specjalnej ochrony ptaków Puszcza Augustowska PLB200002 został wyznaczony w celu zapewnienia długoterminowej ochrony populacji dziko występujących gatunków ptaków o znaczeniu wspólnotowym oraz zachowania siedlisk niezbędnych do ich rozrodu, żerowania, odpoczynku i migracji.

Przedmioty ochrony obszaru zostały określone zgodnie z wymaganiami Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE w sprawie ochrony dzikiego ptactwa oraz ujęte w aktualnym Standardowym Formularzu Danych (SDF), stanowiącym podstawowy dokument referencyjny dla obszaru Natura 2000.

Zakres ochrony obejmuje zarówno gatunki wymienione w załączniku I Dyrektywy Ptasiej, jak również wybrane gatunki migrujące, dla których obszar ma istotne znaczenie w skali krajowej lub europejskiej.

4.2. Charakterystyka awifauny

Puszcza Augustowska należy do najcenniejszych ostoi ptaków leśnych w Polsce oraz Europie Środkowo-Wschodniej. Decyduje o tym przede wszystkim:

- bardzo duża powierzchnia zwartego kompleksu leśnego,
- wysoki stopień naturalności siedlisk,
- niewielkie rozdrobnienie krajobrazu,
- bogata sieć jezior i cieków,
- obecność rozległych torfowisk,
- zachowanie naturalnych procesów ekologicznych.

Na terenie ostoi występują zarówno gatunki typowo puszczańskie, jak również gatunki związane z:

- jeziorami,

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

- torfowiskami,
- dolinami rzecznyymi,
- śródleśnymi mokradłami,
- otwartymi terenami rolniczymi,
- mozaiką siedlisk ekotonowych.

Tak znaczne zróżnicowanie siedlisk powoduje, że obszar stanowi jedno z najważniejszych miejsc lęgowych ptaków północno-wschodniej Polski.

4.3. Aktualne przedmioty ochrony

Podstawę opracowania projektu planu zadań ochronnych stanowi aktualny Standardowy Formularz Danych obowiązujący dla obszaru PLB200002.

W trakcie sporządzania projektu planu wszystkie przedmioty ochrony zostaną zweryfikowane pod względem:

- aktualności danych,
- rozmieszczenia,
- liczebności populacji,
- jakości siedlisk,
- stopnia zachowania siedlisk,
- istniejących zagrożeń,
- trendów zmian liczebności.

W przypadku stwierdzenia nowych, wiarygodnych informacji uzyskanych podczas prac terenowych lub analiz materiałów źródłowych zostaną one uwzględnione w projekcie planu zgodnie z obowiązującymi wytycznymi Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

4.4. Grupy ekologiczne gatunków

Ze względu na podobieństwo wymagań siedliskowych przedmioty ochrony można podzielić na kilka podstawowych grup ekologicznych.

Gatunki związane z dużymi kompleksami leśnymi

Do najważniejszej grupy należą gatunki wymagające rozległych, dobrze zachowanych drzewostanów, w szczególności:

- dzięcioły,

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

- sowy,
- ptaki szponiaste,
- gołębiowate,
- kuraki leśne,
- drobne ptaki wróblowe związane ze starodrzewami.

Dla gatunków tych kluczowe znaczenie mają:

- odpowiedni udział starodrzewów,
- obecność martwego drewna,
- zachowanie drzew dziuplastych,
- ograniczenie fragmentacji siedlisk.

Gatunki wodno-błotne

Drugą istotną grupę stanowią gatunki związane z:

- jeziorami,
- torfowiskami,
- dolinami rzecznyymi,
- śródleśnymi zbiornikami wodnymi.

Ich stan ochrony zależy przede wszystkim od:

- zachowania naturalnych stosunków wodnych,
- jakości wód,
- ograniczenia presji rekreacyjnej,
- zachowania stref szuwarowych,
- utrzymania naturalnych procesów hydrologicznych.

Gatunki terenów otwartych

Mniejszą, lecz istotną grupę stanowią gatunki związane z:

- ekstensywnie użytkowanymi łąkami,
- pastwiskami,
- polami uprawnymi,
- mozaiką terenów otwartych i zadrzewień.

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

Ich zachowanie wymaga utrzymania tradycyjnych form użytkowania rolniczego oraz przeciwdziałania sukcesji roślinności.

4.5. Główne uwarunkowania ochrony

Stan ochrony gatunków ptaków uzależniony jest od zachowania właściwego stanu siedlisk.

Najważniejsze czynniki sprzyjające utrzymaniu właściwego stanu ochrony obejmują:

- zachowanie dużych powierzchni lasów o naturalnym charakterze,
- utrzymanie ciągłości ekologicznej kompleksów leśnych,
- ochronę torfowisk i mokradeł,
- zachowanie naturalnych stosunków wodnych,
- ograniczenie fragmentacji siedlisk,
- utrzymanie odpowiedniej struktury wiekowej drzewostanów,
- pozostawianie martwego drewna,
- ochronę drzew dziuplastych,
- ograniczanie płoszenia ptaków w okresie lęgowym.

4.6. Weryfikacja przedmiotów ochrony podczas prac planistycznych

Jednym z podstawowych zadań realizowanych w ramach opracowania projektu planu zadań ochronnych będzie kompleksowa ocena aktualności danych dotyczących wszystkich przedmiotów ochrony.

Zakres prac obejmie między innymi:

- analizę istniejących baz danych,
- analizę wyników monitoringu GIOŚ,
- analizę danych przekazanych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska,
- analizę materiałów Lasów Państwowych,
- analizę publikacji naukowych,
- analizę danych organizacji przyrodniczych,
- weryfikację terenową wybranych gatunków zgodnie z zakresem określonym w Opisie Przedmiotu Zamówienia,

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

- ocenę zmian zachodzących od czasu sporządzenia poprzedniego planu zadań ochronnych.

Pozyskane informacje zostaną wykorzystane do opracowania aktualnych celów działań ochronnych oraz zaproponowania działań niezbędnych do utrzymania lub poprawy stanu ochrony gatunków stanowiących przedmioty ochrony obszaru.

4.7. Znaczenie obszaru w skali kraju i Europy

Puszcza Augustowska należy do najważniejszych ostoi ptaków leśnych w Polsce. Ze względu na rozległość kompleksu leśnego, zachowanie wielu naturalnych procesów ekologicznych oraz ciągłość przestrzenną z kompleksami leśnymi Litwy i Białorusi obszar odgrywa istotną rolę w zachowaniu populacji wielu gatunków ptaków w skali ponadregionalnej.

Realizacja planu zadań ochronnych będzie służyła nie tylko utrzymaniu właściwego stanu ochrony gatunków występujących na terenie ostoi, ale również zachowaniu spójności całej europejskiej sieci Natura 2000 oraz zapewnieniu realizacji zobowiązań wynikających z prawa Unii Europejskiej.

5. Zakres oraz metodyka opracowania projektu planu zadań ochronnych

5.1. Cel opracowania projektu planu

Celem realizacji projektu planu zadań ochronnych jest przygotowanie dokumentacji planistycznej umożliwiającej skuteczną ochronę przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002, przy jednoczesnym uwzględnieniu uwarunkowań społecznych, gospodarczych oraz zasad zrównoważonego użytkowania zasobów przyrodniczych.

Projekt planu będzie stanowił podstawę do ustanowienia aktu prawa miejscowego przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz będzie określał działania ochronne przewidziane do realizacji w okresie obowiązywania planu.

Prace planistyczne będą prowadzone zgodnie z wymaganiami określonymi w ustawie o ochronie przyrody, obowiązujących aktach wykonawczych oraz Opisie Przedmiotu Zamówienia, z wykorzystaniem aktualnych danych przyrodniczych oraz informacji zgromadzonych przez właściwe instytucje.

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

5.2. Etapy realizacji prac

Przygotowanie projektu planu zadań ochronnych obejmuje szereg wzajemnie powiązanych etapów, których realizacja zapewni opracowanie dokumentu odpowiadającego aktualnemu stanowi wiedzy przyrodniczej oraz wymaganiom formalnym.

Zakres prac obejmuje w szczególności:

- analizę materiałów przekazanych przez Zamawiającego;
- analizę obowiązujących dokumentów planistycznych;
- analizę Standardowego Formularza Danych;
- analizę dostępnych danych przestrzennych;
- analizę wyników Państwowego Monitoringu Środowiska;
- analizę publikacji naukowych;
- analizę dokumentacji sporządzonych dla obszarów sąsiednich;
- pozyskanie danych od instytucji i zarządców terenu;
- wykonanie prac terenowych;
- opracowanie baz danych GIS;
- przeprowadzenie konsultacji społecznych;
- organizację spotkań Zespołu Lokalnej Współpracy;
- opracowanie projektu zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

5.3. Analiza materiałów źródłowych

Pierwszym etapem prac będzie szczegółowa analiza materiałów przekazanych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Białymstoku.

Analizie zostaną poddane między innymi:

- dotychczasowa dokumentacja planistyczna,
- Standardowy Formularz Danych,
- dane z Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody,
- wyniki monitoringu GIOŚ,
- dane Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska,
- dokumentacje przyrodnicze wykonane dla obszaru,

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

- dane Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe,
- materiały Wigierskiego Parku Narodowego,
- dane jednostek samorządu terytorialnego,
- publikacje naukowe,
- materiały archiwalne.

Pozyskane informacje zostaną poddane ocenie pod względem aktualności, kompletności oraz przydatności dla realizacji projektu planu.

5.4. Analizy przestrzenne

Integralnym elementem prac będzie wykonanie analiz przestrzennych z wykorzystaniem systemów informacji geograficznej (GIS).

Analizy obejmą między innymi:

- przebieg granic obszaru Natura 2000,
- rozmieszczenie przedmiotów ochrony,
- rozmieszczenie siedlisk gatunków,
- użytkowanie terenu,
- strukturę własności,
- podział administracyjny,
- formy ochrony przyrody,
- sieć hydrograficzną,
- układ komunikacyjny,
- rozmieszczenie zagrożeń,
- analizę zmian użytkowania terenu,
- identyfikację konfliktów przestrzennych.

Wszystkie opracowania kartograficzne zostaną wykonane zgodnie z obowiązującymi standardami Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

5.5. Prace terenowe

Zakres prac terenowych zostanie dostosowany do wymagań określonych w Opisie Przedmiotu Zamówienia.

Badania terenowe będą prowadzone zgodnie z metodykami zatwierdzonymi przez Generalną Dyrekcję Ochrony Środowiska oraz Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

Prace obejmować będą w szczególności:

- weryfikację rozmieszczenia wybranych gatunków ptaków;
- ocenę stanu siedlisk gatunków;
- identyfikację nowych stanowisk;
- ocenę istniejących zagrożeń;
- dokumentację fotograficzną;
- rejestrację lokalizacji GPS;
- aktualizację warstw GIS.

Zakres i intensywność prac terenowych będą dostosowane do biologii poszczególnych gatunków oraz okresów największej wykrywalności.

5.6. Ocena zagrożeń

Jednym z podstawowych elementów opracowania będzie identyfikacja zagrożeń mogących wpływać na stan ochrony gatunków.

Analiza obejmie:

- zagrożenia istniejące,
- zagrożenia potencjalne,
- presje wynikające z gospodarki leśnej,
- zmiany stosunków wodnych,
- presję rekreacyjną,
- rozwój infrastruktury,
- zmiany użytkowania gruntów,
- gatunki obce i inwazyjne,
- skutki zmian klimatu,
- inne czynniki mogące oddziaływać na przedmioty ochrony.

Każde zagrożenie zostanie ocenione pod względem jego znaczenia, skali przestrzennej oraz możliwości ograniczenia.

5.7. Formułowanie celów działań ochronnych

Na podstawie wyników analiz oraz prac terenowych zostaną sformułowane cele działań ochronnych dla wszystkich przedmiotów ochrony.

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

Cele będą:

- mierzalne,
- możliwe do osiągnięcia,
- zgodne z wymaganiami Dyrektywy Ptasiej,
- zgodne z wytycznymi GDOŚ,
- możliwe do monitorowania.

Dla każdego celu zostaną określone wskaźniki umożliwiające ocenę skuteczności jego realizacji.

5.8. Opracowanie działań ochronnych

Projekt działań ochronnych będzie obejmował działania niezbędne do:

- utrzymania właściwego stanu ochrony gatunków,
- poprawy jakości siedlisk,
- eliminacji zagrożeń,
- ograniczenia presji antropogenicznej,
- zachowania ciągłości ekologicznej,
- poprawy skuteczności monitoringu.

Każde działanie będzie zawierało:

- uzasadnienie,
- zakres rzeczowy,
- lokalizację,
- podmiot odpowiedzialny,
- proponowany termin realizacji,
- priorytet wykonania.

5.9. Dokumentacja końcowa

Efektem realizacji zamówienia będzie komplet dokumentów wymaganych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, obejmujący między innymi:

- projekt planu zadań ochronnych;
- projekt zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska;
- dokumentację opisową;
- bazy danych GIS;

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

- dokumentację fotograficzną;
- wyniki analiz przestrzennych;
- zestawienia tabelaryczne;
- dokumentację z konsultacji społecznych;
- materiały ze spotkań Zespołu Lokalnej Współpracy;
- komplet materiałów przekazywanych Zamawiającemu zgodnie z wymaganiami umowy.

6. Organizacja procesu planistycznego oraz udział społeczeństwa

6.1. Założenia procesu planistycznego

Projekt planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002 będzie opracowywany z zachowaniem zasad przejrzystości, partnerstwa oraz aktywnego udziału wszystkich zainteresowanych stron. Proces planistyczny będzie prowadzony w sposób umożliwiający pozyskanie możliwie szerokiego zakresu informacji o uwarunkowaniach przyrodniczych, społecznych i gospodarczych obszaru oraz wypracowanie rozwiązań zapewniających skuteczną ochronę przedmiotów ochrony przy jednoczesnym poszanowaniu uzasadnionych interesów właścicieli nieruchomości, zarządców gruntów oraz użytkowników obszaru.

Realizacja projektu opierać się będzie na współpracy pomiędzy Zamawiającym, Wykonawcą, jednostkami administracji publicznej, Lasami Państwowymi, Wigierskim Parkiem Narodowym, jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami społecznymi, środowiskiem naukowym oraz innymi podmiotami, których działalność może mieć wpływ na stan ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000.

Przyjęty model współpracy zakłada prowadzenie procesu planistycznego w sposób otwarty, umożliwiający zgłaszanie uwag i wniosków na każdym etapie opracowania dokumentacji.

6.2. Zespół Lokalnej Współpracy

Podstawowym forum współpracy pomiędzy wykonawcą projektu a interesariuszami będzie **Zespół Lokalnej Współpracy (ZLW)**, powołany przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku.

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

Zespół będzie pełnił funkcję opiniodawczo-doradczą i konsultacyjną podczas opracowywania projektu planu zadań ochronnych. Jego zadaniem będzie umożliwienie wymiany informacji pomiędzy wszystkimi grupami zainteresowanymi funkcjonowaniem obszaru Natura 2000 oraz wspólne wypracowanie rozwiązań służących osiągnięciu celów ochrony.

W skład Zespołu Lokalnej Współpracy zaproszeni zostaną przedstawiciele najważniejszych grup interesariuszy związanych z obszarem, w szczególności:

- Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku;
- Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (w razie potrzeby);
- Wigierskiego Parku Narodowego;
- Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe;
- właściciwych nadleśnictw;
- jednostek samorządu terytorialnego;
- starostw powiatowych;
- zarządców wód;
- użytkowników rybackich;
- organizacji pozarządowych;
- izb rolniczych i ośrodków doradztwa rolniczego;
- lokalnych grup działania;
- przedstawicieli środowisk naukowych;
- właścicieli gruntów;
- przedstawicieli przedsiębiorców;
- innych podmiotów zainteresowanych ochroną i użytkowaniem obszaru.

Dobór uczestników będzie miał na celu zapewnienie możliwie pełnej reprezentacji wszystkich środowisk, których działalność związana jest z funkcjonowaniem obszaru Natura 2000.

6.3. Spotkania Zespołu Lokalnej Współpracy

Zgodnie z założeniami realizacji projektu planowane jest przeprowadzenie trzech spotkań Zespołu Lokalnej Współpracy.

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

Tabela 5. Cel i zakres planowanych spotkań Zespołu Lokalnej Współpracy.

Spotkanie	Proponowany cel i zakres
I spotkanie	Prezentacja celu i trybu sporządzenia PZO, granic obszaru, źródeł danych, harmonogramu prac, wstępnych założeń, listy przedmiotów ochrony i zasad udziału społeczeństwa. Zebranie informacji od interesariuszy.
II spotkanie	Omówienie wstępnych wyników weryfikacji terenowej i kameralnej: stanu przedmiotów ochrony, aktualnych zagrożeń, problemów konfliktowych oraz potrzeb uzupełnienia wiedzy. Dyskusja nad kierunkami celów ochrony.
III spotkanie	Prezentacja projektu celów, działań ochronnych, monitoringu oraz wskazań do dokumentów planistycznych. Omówienie uwag, uzgodnienie zapisów i przygotowanie projektu do konsultacji społecznych.

6.4. Konsultacje społeczne

Niezależnie od prac Zespołu Lokalnej Współpracy prowadzone będą działania informacyjne skierowane do wszystkich zainteresowanych mieszkańców oraz instytucji.

Informacje dotyczące postępu prac będą publikowane na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

W trakcie realizacji projektu zainteresowane osoby będą mogły zgłaszać uwagi, propozycje oraz informacje dotyczące funkcjonowania obszaru Natura 2000.

Wszystkie zgłoszone uwagi zostaną przeanalizowane przez wykonawcę, a sposób ich uwzględnienia lub przyczyny ich nieuwzględnienia zostaną przedstawione Zamawiającemu.

6.5. Pozyskiwanie danych od interesariuszy

Istotnym elementem procesu planistycznego będzie pozyskanie danych od instytucji i podmiotów prowadzących działalność na terenie obszaru.

Zakłada się współpracę w szczególności z:

- Lasami Państwowymi;

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

- Wigierskim Parkiem Narodowym;
- Generalną Dyрекcją Ochrony Środowiska;
- Państwowym Monitoringiem Środowiska;
- jednostkami samorządu terytorialnego;
- Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie;
- organizacjami społecznymi;
- instytucjami naukowymi;
- lokalnymi ekspertami.

Pozyskane informacje będą wykorzystywane wyłącznie w zakresie niezbędnym do opracowania projektu planu zadań ochronnych.

6.6. Rozwiązywanie sytuacji konfliktowych

Obszary Natura 2000 obejmują tereny wykorzystywane przez wiele grup użytkowników, których interesy mogą być odmienne. Z tego względu jednym z elementów procesu planistycznego będzie identyfikacja potencjalnych konfliktów pomiędzy potrzebami ochrony przyrody a sposobem użytkowania terenu.

W przypadku wystąpienia rozbieżności stanowisk wykonawca będzie dążył do wypracowania rozwiązań opartych na wiedzy naukowej, obowiązujących przepisach prawa oraz zasadach dialogu społecznego. Wnioski i uwagi zgłaszane przez interesariuszy będą analizowane indywidualnie, z uwzględnieniem ich wpływu na możliwość osiągnięcia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony.

6.7. Dokumentowanie procesu planistycznego

Całość procesu planistycznego będzie dokumentowana. Dokumentacja obejmować będzie w szczególności:

- protokoły spotkań Zespołu Lokalnej Współpracy;
- listy obecności;
- prezentacje przedstawiane podczas spotkań;
- materiały informacyjne;
- zgłoszone uwagi i wnioski;
- korespondencję prowadzoną z interesariuszami;
- dokumentację fotograficzną;
- zestawienie sposobu rozpatrzenia uwag.

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

Materiały te stanowią będą integralną część dokumentacji przekazywanej Zamawiającemu.

6.8. Znaczenie udziału społeczeństwa

Doświadczenia z opracowywania planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 wskazują, że aktywny udział lokalnych społeczności oraz instytucji odpowiedzialnych za gospodarowanie przestrzenią znacząco zwiększa skuteczność wdrażania działań ochronnych. Włączenie interesariuszy już na etapie opracowywania projektu pozwala na lepsze rozpoznanie lokalnych uwarunkowań, identyfikację potencjalnych zagrożeń oraz wypracowanie rozwiązań możliwych do zaakceptowania i realizacji przez podmioty odpowiedzialne za zarządzanie terenem.

Z tego względu proces konsultacji społecznych należy traktować jako jeden z kluczowych elementów przygotowania planu zadań ochronnych, a nie wyłącznie jako obowiązek formalny wynikający z przepisów prawa. Uwzględnienie wiedzy lokalnej oraz doświadczeń użytkowników terenu zwiększa jakość opracowania i sprzyja skuteczniejszej realizacji celów ochrony w całym okresie obowiązywania planu.

7. Oczekiwane rezultaty opracowania oraz sposób wykorzystania wyników prac

7.1. Założenia końcowego opracowania

Rezultatem realizacji zamówienia będzie opracowanie kompletnego projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 **Puszcza Augustowska PLB200002**, obejmującego część obszaru położoną poza granicami Wigierskiego Parku Narodowego. Dokument zostanie przygotowany zgodnie z wymaganiami ustawy o ochronie przyrody, aktów wykonawczych oraz Opisu Przedmiotu Zamówienia i będzie stanowił podstawę do ustanowienia planu zadań ochronnych w drodze zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku.

Projekt planu będzie zawierał wszystkie elementy wymagane przepisami prawa, w szczególności identyfikację przedmiotów ochrony, ocenę ich stanu, analizę zagrożeń, cele działań ochronnych, katalog działań ochronnych, wskazania do dokumentów planistycznych oraz propozycje monitoringu skuteczności realizacji planu.

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

7.2. Opracowanie celów działań ochronnych

Jednym z najważniejszych rezultatów prac będzie określenie celów działań ochronnych dla wszystkich przedmiotów ochrony objętych planem. Cele zostaną sformułowane na podstawie:

- wyników analiz materiałów źródłowych,
- danych pozyskanych podczas prac terenowych,
- wyników analiz przestrzennych,
- aktualnego Standardowego Formularza Danych,
- informacji przekazanych przez członków Zespołu Lokalnej Współpracy,
- obowiązujących wytycznych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

Każdy cel będzie odnosił się do konkretnych potrzeb ochrony gatunków i siedlisk oraz będzie możliwy do oceny w trakcie obowiązywania planu.

7.3. Opracowanie działań ochronnych

Na podstawie zidentyfikowanych zagrożeń oraz wyników oceny stanu ochrony zostaną opracowane działania ochronne niezbędne do utrzymania lub osiągnięcia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony.

Dla każdego działania zostaną określone:

- uzasadnienie jego realizacji,
- zakres rzeczowy,
- lokalizacja,
- podmiot odpowiedzialny za wykonanie,
- proponowany termin realizacji,
- priorytet wykonania,
- sposób monitorowania efektów.

Projektowane działania będą uwzględniały zarówno potrzeby ochrony przyrody, jak i istniejące uwarunkowania społeczne, gospodarcze oraz organizacyjne.

7.4. Wskazania do dokumentów planistycznych

Istotnym elementem projektu planu będzie analiza obowiązujących dokumentów planistycznych i strategicznych mających wpływ na funkcjonowanie obszaru Natura 2000.

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

W przypadku stwierdzenia zapisów mogących negatywnie oddziaływać na przedmioty ochrony zostaną przygotowane propozycje zmian lub uzupełnień, które umożliwią lepsze uwzględnienie wymagań ochrony przyrody w procesie planowania przestrzennego i gospodarowania zasobami środowiska.

Analizie podlegać będą w szczególności:

- studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- plany urządzenia lasu,
- plany gospodarowania wodami,
- dokumenty strategiczne jednostek samorządu terytorialnego,
- inne dokumenty mogące wpływać na stan ochrony przedmiotów ochrony.

7.5. Opracowania kartograficzne i bazy danych

W ramach realizacji projektu zostaną przygotowane i zaktualizowane cyfrowe bazy danych przestrzennych, stanowiące integralną część dokumentacji planistycznej.

Opracowania będą obejmowały między innymi:

- przebieg granic obszaru,
- rozmieszczenie przedmiotów ochrony,
- lokalizację najważniejszych siedlisk,
- rozmieszczenie zagrożeń,
- lokalizację proponowanych działań ochronnych,
- inne warstwy wymagane przez Zamawiającego.

Materiały przestrzenne zostaną wykonane zgodnie z obowiązującymi standardami Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i będą mogły zostać wykorzystane zarówno na potrzeby ustanowienia planu, jak i jego późniejszej realizacji.

7.6. Monitoring realizacji planu

Projekt planu będzie zawierał propozycję monitoringu umożliwiającego ocenę skuteczności realizacji działań ochronnych oraz zmian stanu ochrony przedmiotów ochrony.

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

Monitoring będzie obejmował w szczególności:

- ocenę zmian liczebności populacji gatunków,
- ocenę zmian jakości siedlisk,
- ocenę skuteczności działań ochronnych,
- identyfikację nowych zagrożeń,
- ocenę stopnia realizacji celów działań ochronnych.

Wskaźniki monitoringu zostaną dobrane w sposób umożliwiający porównywanie wyników w kolejnych okresach obowiązywania planu.

7.7. Wykorzystanie wyników opracowania

Projekt planu zadań ochronnych będzie stanowił podstawowe narzędzie wspierające zarządzanie obszarem Natura 2000 w okresie jego obowiązywania. Opracowanie będzie wykorzystywane przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, jednostki samorządu terytorialnego, Lasy Państwowe, Wigierski Park Narodowy, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie oraz inne podmioty prowadzące działalność na terenie obszaru.

Ustalenia planu będą również pomocne przy prowadzeniu postępowań administracyjnych dotyczących przedsięwzięć mogących oddziaływać na obszar Natura 2000, sporządzaniu dokumentów planistycznych oraz planowaniu działań z zakresu ochrony przyrody, gospodarki leśnej, gospodarki wodnej i ochrony krajobrazu.

7.8. Znaczenie projektu planu dla ochrony przyrody

Realizacja projektu planu zadań ochronnych przyczyni się do utrzymania lub poprawy stanu ochrony gatunków ptaków stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 oraz do zachowania integralności jednego z najcenniejszych kompleksów leśnych Europy Środkowo-Wschodniej. Dokument będzie stanowił podstawę do prowadzenia skoordynowanych działań ochronnych oraz umożliwi podejmowanie decyzji opartych na aktualnej wiedzy przyrodniczej i wynikach przeprowadzonych analiz.

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

8. Analiza ryzyk związanych z opracowaniem i realizacją planu zadań ochronnych

8.1. Cel analizy ryzyka

Skuteczność planu zadań ochronnych zależy nie tylko od prawidłowego rozpoznania stanu przedmiotów ochrony oraz zaproponowania właściwych działań ochronnych, lecz również od możliwości ich wdrożenia i konsekwentnej realizacji przez podmioty odpowiedzialne za gospodarowanie obszarem. Z tego względu już na etapie opracowywania projektu planu konieczna jest identyfikacja czynników, które mogą ograniczać osiągnięcie zakładanych celów ochrony.

Analiza ryzyka ma charakter pomocniczy i służy wskazaniu potencjalnych przeszkód organizacyjnych, środowiskowych, społecznych i ekonomicznych mogących wpływać na skuteczność wdrażania planu zadań ochronnych. Jej wyniki będą pomocne przy formułowaniu działań ochronnych, określaniu priorytetów oraz planowaniu monitoringu realizacji planu.

8.2. Ryzyka przyrodnicze

Najistotniejszą grupę czynników stanowią zagrożenia wynikające z procesów zachodzących w środowisku przyrodniczym. Do najważniejszych należą:

- zmiany klimatu prowadzące do wzrostu temperatury powietrza oraz wydłużania okresów suszy,
- zmiany stosunków wodnych powodujące przesuszanie torfowisk, mokradeł oraz śródlęśnych zbiorników wodnych,
- nasilające się zjawiska ekstremalne, takie jak gwałtowne wichury, intensywne opady lub długotrwałe okresy bezopadowe,
- pojawianie się nowych chorób oraz pasożytów mogących wpływać na kondycję populacji ptaków,
- ekspansja gatunków obcych i inwazyjnych oddziałujących na rodzime ekosystemy,
- sukcesja roślinności prowadząca do zaniku siedlisk otwartych,
- pogarszanie jakości siedlisk wodnych i bagiennych.

Procesy te mają charakter długofalowy i w wielu przypadkach pozostają niezależne od działań podejmowanych w ramach planu zadań ochronnych. Mogą jednak wpływać na

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

skuteczność proponowanych działań ochronnych i wymagają uwzględnienia podczas ich projektowania.

8.3. Ryzyka wynikające z działalności człowieka

Do istotnych czynników ryzyka należą również presje antropogeniczne związane z użytkowaniem obszaru. W szczególności należy wskazać:

- intensyfikację gospodarki leśnej w miejscach szczególnie cennych dla awifauny,
- niekorzystne zmiany sposobu użytkowania gruntów rolnych,
- zaniechanie ekstensywnego użytkowania łąk i pastwisk,
- rozwój zabudowy i infrastruktury technicznej,
- wzrost natężenia ruchu turystycznego i rekreacyjnego,
- presję wynikającą z rozwoju infrastruktury drogowej i energetycznej,
- nielegalną penetrację miejsc lęgowych gatunków wrażliwych,
- wzrost presji związanej z wykorzystaniem dronów i innych urządzeń bezzałogowych w okresie lęgowym.

Skala oddziaływania poszczególnych czynników będzie oceniana indywidualnie podczas opracowywania projektu planu zadań ochronnych.

8.4. Ryzyka organizacyjne

Skuteczność realizacji planu zależy również od sprawnej współpracy pomiędzy instytucjami odpowiedzialnymi za wdrażanie działań ochronnych.

Do potencjalnych ryzyk organizacyjnych należą:

- ograniczone możliwości finansowania części działań ochronnych,
- brak możliwości pozyskania środków zewnętrznych,
- rozbieżności pomiędzy celami ochrony przyrody a celami gospodarowania lasami lub gruntami rolnymi,
- trudności w koordynacji działań prowadzonych przez różne instytucje,
- opóźnienia we wdrażaniu działań wynikające z procedur administracyjnych,
- niewystarczające zasoby kadrowe instytucji odpowiedzialnych za realizację planu.

Ryzyka te nie wpływają bezpośrednio na stan ochrony gatunków, mogą jednak utrudniać osiągnięcie zakładanych efektów ochronnych.

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

8.5. Ryzyka społeczne

Istotnym elementem procesu planistycznego jest zapewnienie akceptacji społecznej dla proponowanych działań ochronnych.

Do najważniejszych ryzyk społecznych zaliczyć można:

- niewystarczający poziom wiedzy o funkcjonowaniu sieci Natura 2000,
- błędne postrzeganie planu zadań ochronnych jako dokumentu wprowadzającego powszechne zakazy,
- obawy właścicieli gruntów przed ograniczeniem możliwości korzystania z nieruchomości,
- konflikty pomiędzy różnymi grupami użytkowników obszaru,
- niewielkie zaangażowanie części interesariuszy w proces konsultacji.

Ograniczanie tych ryzyk będzie możliwe poprzez prowadzenie rzetelnej informacji, zapewnienie przejrzystości procesu planistycznego oraz aktywną działalność Zespołu Lokalnej Współpracy.

8.6. Ryzyka związane z jakością danych

Projekt planu zadań ochronnych opiera się na wielu źródłach informacji pochodzących z różnych okresów i opracowanych z wykorzystaniem odmiennych metodik badawczych.

Do potencjalnych ryzyk należą:

- niejednorodność danych historycznych,
- różnice pomiędzy wynikami poszczególnych inwentaryzacji,
- zmiany rozmieszczenia gatunków od czasu wykonania wcześniejszych badań,
- ograniczona dostępność części danych źródłowych,
- różny stopień dokładności danych przestrzennych.

Ryzyka te będą ograniczane poprzez weryfikację informacji z wykorzystaniem aktualnych danych terenowych, analiz GIS oraz konsultacji z ekspertami i instytucjami posiadającymi wiedzę o obszarze.

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

8.7. Działania ograniczające ryzyko

W celu ograniczenia wpływu opisanych czynników na jakość opracowania oraz skuteczność wdrażania planu przewiduje się:

- wykorzystanie możliwie najszerszego zakresu aktualnych danych przyrodniczych,
- prowadzenie prac terenowych zgodnie z obowiązującymi metodykami,
- bieżącą współpracę z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Białymstoku,
- konsultowanie proponowanych rozwiązań z członkami Zespołu Lokalnej Współpracy,
- uwzględnianie wyników konsultacji społecznych,
- stosowanie jednolitych standardów opracowań GIS,
- dokumentowanie wszystkich etapów prac,
- bieżącą weryfikację kompletności i jakości materiałów źródłowych.

8.8. Podsumowanie

Przeprowadzona analiza wskazuje, że skuteczna realizacja planu zadań ochronnych będzie uzależniona od właściwego rozpoznania potrzeb ochrony przedmiotów ochrony, rzetelnego przygotowania dokumentacji planistycznej oraz efektywnej współpracy wszystkich podmiotów uczestniczących w procesie wdrażania planu. Część zidentyfikowanych ryzyk ma charakter niezależny od wykonawcy lub organów ochrony przyrody, jednak ich uwzględnienie już na etapie opracowywania projektu pozwala zaproponować działania bardziej odporne na zmieniające się uwarunkowania środowiskowe i społeczne.

Wnioski z analizy ryzyka zostaną wykorzystane podczas formułowania celów działań ochronnych, określania priorytetów realizacji poszczególnych zadań oraz przygotowania propozycji monitoringu skuteczności wdrażania planu. Dzięki temu projekt planu zadań ochronnych będzie nie tylko zgodny z wymaganiami formalnymi, ale również lepiej przygotowany do praktycznego stosowania przez cały okres jego obowiązywania.

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

9. Bibliografia i wykaz materiałów źródłowych

9.1. Akty prawa Unii Europejskiej

1. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. Urz. UE L 20 z 26.01.2010, z późn. zm.).
2. Dyrektywa Rady 92/43/EEG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, z późn. zm.).
3. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1991 z dnia 24 czerwca 2024 r. w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych (Nature Restoration Regulation), w zakresie odnoszącym się do planowania ochrony różnorodności biologicznej.

9.2. Akty prawa krajowego

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
2. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z późn. zm.).
4. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków.
5. Aktualnie obowiązujące rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska określające sposób sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000.

9.3. Dokumenty Komisji Europejskiej

1. European Commission. **Managing Natura 2000 Sites. The provisions of Article 6 of the Habitats Directive 92/43/EEC.**
2. European Commission. **Natura 2000 Standard Data Form – Explanatory Notes.**
3. European Commission. **Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive.**

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

9.4. Dokumenty Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

1. Aktualny Standardowy Formularz Danych (SDF) dla obszaru Natura 2000 **Puszcza Augustowska PLB200002**.
2. Dokumentacja dotycząca wyznaczenia obszaru Natura 2000 PLB200002.
3. Cyfrowe dane przestrzenne Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.
4. Wytyczne Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska dotyczące sporządzania planów zadań ochronnych.
5. Dane przestrzenne udostępniane w ramach Geoserwisu GDOŚ.

9.5. Dokumenty Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku

1. Opis Przedmiotu Zamówienia dotyczący sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002.
2. Materiały przekazane Wykonawcy przez Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska w Białymstoku.
3. Archiwalna dokumentacja planistyczna dotycząca obszaru Natura 2000.
4. Dokumentacja wcześniejszych planów zadań ochronnych.
5. Dane zgromadzone w trakcie realizacji wcześniejszych inwentaryzacji przyrodniczych.

9.6. Dokumenty planistyczne i dane administracyjne

W opracowaniu wykorzystano lub zostaną wykorzystane:

- plany urządzenia lasu właściwych nadleśnictw,
- dokumenty planistyczne Wigierskiego Parku Narodowego,
- studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- strategie rozwoju jednostek samorządu terytorialnego,
- plany gospodarowania wodami,
- plany przeciwdziałania skutkom suszy,
- dokumenty Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

9.7. Dane przestrzenne i bazy referencyjne

W trakcie opracowania wykorzystano lub zostaną wykorzystane następujące źródła danych przestrzennych:

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

- Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska – Geoserwis,
- Państwowy Rejestr Granic,
- Geoportal Krajowy,
- Bank Danych o Lasach,
- Państwowy Monitoring Środowiska,
- Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody,
- ortofotomapy i numeryczny model terenu,
- dane ewidencji gruntów i budynków (w zakresie niezbędnym do analiz przestrzennych).

9.8. Literatura naukowa

Przy opracowaniu projektu planu uwzględniono najważniejsze publikacje dotyczące ekologii ptaków, ochrony przyrody oraz funkcjonowania sieci Natura 2000, w szczególności:

- Kondracki J. *Geografia regionalna Polski*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. *Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany*. PTPP „pro Natura”, Wrocław.
- Gromadzki M. (red.). *Ptaki Polski. Rozmieszczenie i liczebność*. PWN.
- Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z. i współautorzy – publikacje dotyczące monitoringu ptaków i ochrony awifauny.
- Publikacje Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska dotyczące Państwowego Monitoringu Środowiska.
- Aktualne artykuły naukowe dotyczące ekologii gatunków stanowiących przedmioty ochrony obszaru PLB200002.

9.9. Materiały wykorzystane podczas realizacji projektu

W trakcie opracowania projektu planu zadań ochronnych wykorzystane zostaną również:

- wyniki prac terenowych wykonanych w ramach niniejszego zamówienia,
- dane przekazane przez członków Zespołu Lokalnej Współpracy,
- materiały przekazane przez jednostki samorządu terytorialnego,
- dane udostępnione przez Lasy Państwowe,

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Towarzystwo Przyrodnicze Dubelt

Wykonawca dokumentacji planistycznej Natura 2000

- materiały przekazane przez Wigierski Park Narodowy,
- wyniki konsultacji społecznych,
- dokumentacja fotograficzna,
- opracowania GIS przygotowane na potrzeby projektu,
- analizy wykonane przez ekspertów branżowych uczestniczących w realizacji zamówienia.

Uwagi końcowe

Niniejsze opracowanie stanowi dokument przygotowany na potrzeby sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 **Puszcza Augustowska PLB200002** z wyłączeniem powierzchni Wigierskiego Parku Narodowego. Dokument określa założenia organizacyjne, metodyczne i merytoryczne realizacji prac planistycznych oraz wskazuje podstawowe źródła danych wykorzystywane podczas opracowania projektu planu.

Przyjęte rozwiązania uwzględniają aktualny stan wiedzy przyrodniczej, obowiązujące przepisy prawa krajowego i Unii Europejskiej oraz doświadczenia wynikające z realizacji planów zadań ochronnych dla innych obszarów Natura 2000. Istotnym elementem procesu będzie współpraca z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Białymstoku, Zespołem Lokalnej Współpracy oraz pozostałymi interesariuszami, co pozwoli na przygotowanie dokumentu odpowiadającego zarówno wymaganiom ochrony przyrody, jak i uwarunkowaniom społeczno-gospodarczym regionu.